

УДК 342.5

*С. О. Островський**аспірант кафедри адміністративного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Сучасна розстановка сил на міжнародній арені, збройна агресія з боку Росії, процес реформування правоохоронних органів, Збройних сил України, Національної гвардії України й інших силових структур зумовили кількісні й якісні зміни в їх складі, необхідність пошуку нових напрямів підвищення ефективності дій зазначених органів. За таких умов одним із найбільш раціональних шляхів підвищення ефективності функціонування військової організації держави є вдосконалення взаємодії її складників на всіх рівнях – від стратегічного до тактичного.

Досвід минулих воєн і сучасної антитерористичної операції на території України, що стала можливою через збройну агресію з боку Росії, переконливо підтверджує таке положення. Сьогодні жоден великий бій, битва, операція не можуть вестися самостійно яким-небудь одним родом військ, а то й видом Збройних сил України. Взаємодія як форма об'єднання зусиль різних видів Збройних сил України і родів військ, інших силових структур є традиційною відмінною рисою сучасного воєнного мистецтва. Нинішній етап розвитку теорії та практики взаємодії військ характеризується організацією взаємодії із принципово новими елементами оперативної побудови військ, що значно відрізняються завданнями, глибиною впливу, сферою застосування.

Метою наукової статті є розкриття особливостей здійснення взаємодії Національної гвардії України зі Збройними силами України.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія військ (сил) визначається як погоджені дії військ (сил), а також взаємний вплив їх спільних дій на досягнення мети операції (бою, удару, битви) [1, с. 11].

Ефективність взаємодії військ залежить, насамперед, від того, наскільки її організація відповідає закономірностям взаємодії, що об'єктивно діють під час підготовки та ведення воєнних (спеціальних) дій. Розкриття та пізнання таких закономірностей становить основу систематизації знань про взаємодію військ і розроблення правильних рекомендацій щодо її практичної реалізації [3, с. 3].

На наш погляд, управління взаємодією принципово відрізняється від управління боєм. Управління боєм передбачає: збирання й оброблення інформації під час бою щодо обстановки; вироблення та прийняття рішення; доведення рішення

до підлеглих; контроль за його виконанням. Взаємодія організується і налагоджується заздалегідь. Плани взаємодії, узгоджені командирами формувань, що взаємодіють, і затверджені вищим командиром, є по суті бойовим наказом. Під час бою їх можна скасувати, але змінити доволі складно. Це означає, що управління взаємодією підлеглих сил у бою полягає лише в контролі за правильністю його здійснення [4, с. 3].

Організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України повинна мати завчасний характер, бо будь-яка взаємодія потребує глибоких розрахунків, вибірковості застосування засобів, відповідно до тієї чи іншої ситуації, необхідності в комплексному виконанні завдань, що стоять перед підрозділами для реалізації єдиної мети. До того ж деякі бойові задачі потребують застосування раптового удару і стрімких бойових дій. Отже, чим якісніше буде розроблена, методично обґрунтована організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України, тим ефективніше буде результат від такої діяльності.

Організація будь-якої взаємодії потребує тренувань щодо виконання поставлених комплексних завдань шляхом наближення командно-штабних навчань до реальної життєвої ситуації. Саме така підготовка в майбутньому принесе належний результат щодо взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України. Як вже зазначалося, повинний бути чітко налагоджений взаємний обмін інформацією, який зосереджується в штабі взаємодії. Результат взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України заснований на взаємній поінформованості про стан і умови вирішення спільного (спільних) завдань. Інформація має буди повною, загальною, та відображати не тільки нинішній стан ситуації, а й аналітичний прогноз попередніх результатів взаємодії і майбутніх планів Національної гвардії та Збройних Сил України на місцях.

Велике значення у взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України має командир, який володіє повною інформацією та може прийняти правильне рішення щодо поставленого завдання чи завдань. Саме тому сьогодні архіважливо розробити та запровадити механізм взаємного обміну інформацією щодо обстановки між Національною гвардією України та Збройними

силами України, це також підвищить рівень ефективності взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України.

Ще одним елементом, який обов'язково має підвищувати рівень якості та контрольованості командирами, є надання допомоги військовим частинам і підрозділам у підтриманні безупинної взаємодії.

Під час виконання поставлених завдань Національна гвардія України, Збройні сили України повинні окрім єдиних планів щодо проведення тих чи інших дій мати єдиний стратегічний погляд на шлях досягнення поставленої мети.

Оскільки взаємодія передбачає комплекс заходів, що проводяться за єдиним задумом і планом, то для підвищення їх ефективності дуже важливо, щоб командувачі, командири і штаби були добре обізнані з бойовими можливостями та способами застосування взаємодіючих військ, сил і засобів, розуміли природу сучасних операцій (боїв, ударів, битв, маневрів) і могли чітко скоординувати на практиці дії своїх об'єднань (з'єднань, частин, підрозділів). Водночас необхідно розподілити завдання між взаємодіючими військами, силами та засобами і визначити відповідальність за виконання того чи іншого завдання, а також чітко розділити функції між різними ланками управління (об'єднання, з'єднання, частини, підрозділу) і всередині них, тобто серед посадових осіб. відповідно до єдиної мети взаємодії та встановленого порядку її досягнення [4, с. 7].

Організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України також повинна зосереджуватися на статусі Керівника, який здійснює керівництво загальним штабом, що забезпечує координацію частин, підрозділів, військ. Керівник повинен мати загальний перелік прав і обов'язків, якій поширюється на підрозділи як Національної гвардії України так і Збройних сил України щодо поставленої задачі перед зазначеними суб'єктами. Керівник досягає єдності застосовуваних під час організації та здійснення взаємодії підходів, способів, прийомів і сигналів. Він спрямовує всі зусилля на узгодженість дій військових частин, підрозділів, формувань щодо реалізації поставленого завдання і досягнення якісного результату. У процесі проведення операції керівники на місцях взаємодіють зі штабом і спрямовують всі зусилля на виконання загальної мети взаємодії, а не вузько обумовленого завдання, що поставлене перед підрозділом, військовою частиною, військовим формуванням, військом тощо. Індивідуалізовані завдання виконуються паралельно із загальним завданням, що стоїть перед взаємодіючими суб'єктами, і не перешкоджає йому. Під час визначення правових взаємин командирів, підлеглих різним командним інстанціям, необхідно вирішувати голов-

ні завдання і визначати актами індивідуальної дії пріоритетність можливостей для управління спільними діями всіх сил.

Під час визначення правових взаємин командирів, підлеглих різних командних інстанцій треба зважати на те, хто (які об'єднання, з'єднання) вирішує головні завдання, і хто має більше можливостей для керування спільними діями всіх сил.

Отже, в умовах, коли першочерговими є завдання оборони об'єктів, відсіч збройних нападів, проведення інших військових операцій, особливої значущості набуває оперативність дій усіх підрозділів, військових частин, збройних формувань тощо, яку доцільно упорядковувати координаційними повноваженнями й обговоренням і погодженням питань між командирами, штабами Національної гвардії України та Збройними силами України з узгодженістю підпорядкованості загальному командирі та центральному штабу, які несуть відповідальність за виконання поставлених завдань і мають більше можливості для управління всіма силами.

Найпершим обов'язком Центрального командування та Командира є організація взаємодії безпосередньо підлеглих їм об'єднань, з'єднань і частин із належним ступенем деталізації питань взаємодії, що відповідає її функціям під час бойового управління останніми. Командир не може і не повинен вирішувати всіх питань узгодження дій підлеглих, тобто підмінювати нижчі штаби. На це в нього просто не вистачить ні часу, ні сил [4, с. 7]. Однак у практиці організації взаємодії Національної гвардії зі Збройними Силами України часто виникають ситуації, коли під час розроблення операцій штаби об'єднань замикають на собі більшість функцій організації тактичної взаємодії сил, грузнуть у них, залишаючи поза увагою важливі питання організації та підтримання саме оперативної взаємодії військових частин, підрозділів, об'єднань, збройних формувань, військ [2, с. 36].

Водночас варто уникати й інших крайнощів, коли під час організації оперативної взаємодії не приділяють належної уваги найважливішим аспектам узгодження спільних дій військових частин, об'єднань, підрозділів, збройних формувань на оперативно-тактичному і тактичному рівнях.

У пошуках оптимального варіанту вирішення проблеми треба виходити із принципів системного підходу. Стосовно описуваної ситуації правило можна сформулювати так: глибина деталізації управлінських рішень Керівника, центрального штабу щодо взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України має охоплювати всі чинники, що істотно впливають на ефективність спільних дій.

Важливу роль у поліпшенні забезпечення спільних дій військ (сил), а отже, й організації їх

тісної взаємодії відіграє раціональна уніфікація озброєння і військової техніки. Крім вигод суто економічних, уніфікація озброєння створює умови для оперативного формування різних структур Національної гвардії України та Збройних сил України, здійснення широкого маневру силами і засобами, а також скорочення термінів відновлення порушеної боєздатності військ. Важлива не стільки насиченість командних пунктів технічними засобами, скільки конкретна роль, яку вони відіграють в узгодженні командирами і штабами спільних дій підлеглих підрозділів, військових частин, збройних формувань, об'єднань. Так, серйозні труднощі в організації і підтриманні взаємодії становить роз'єднаність між автоматизованими системами управління (далі – АСУ) військ і бойовими засобами різних видів Збройних сил України. Чимало й інших прикладів того, як неузгодженість у вирішенні оперативно-тактичних проблем чи питань щодо технічної політики призводить до створення АСУ, що відрізняються одна від одної не тільки реалізованими в них способами розподілу (зосередження) зусиль підрозділів, військових частин, збройних формувань, об'єднань, а і формою подання тих самих даних на пристроях відображення інформації робочих місць військових. Під час узгодження питань створення АСУ треба завжди мати на увазі, що всяке управління починається зі збирання й оброблення інформації, взаємодія – з інформаційної взаємодії. Тому без вирішення проблем забезпечення пунктів управління достовірною, необхідної точності, близькою за формою подання на пристроях відображення й у необхідному обсязі інформацією, без забезпечення достатньої живучості інформаційної системи не можна говорити про належну узгодженість спільних дій Національної гвардії України та Збройних Сил України в сучасних операціях (бойових діях) [4, с. 8].

У підсумку варто зауважити, що сьогодні для підвищення результативності організації взаємодії Національної гвардії України та Збройних сил України потрібно вжити нижчезазначених заходів.

По-перше, організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України повинна мати завчасний характер, тому що будь яка взаємодія потребує глибоких розрахунків, вибірковості застосування засобів, відповідно до тієї чи іншої ситуації, необхідності комплексного виконання завдань, що стоять перед підрозділами для реалізації єдиної мети. Плани взаємодії, узгоджені командирами формувань, що взаємоможуть, і затверджені вищим командиром є бойовим наказом.

По-друге, організація будь якої взаємодії потребує тренувань щодо виконання поставлених комплексних завдань шляхом наближення командно-штабних навчань до реальної життєвої ситуації.

По-третє, результат взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України заснований на взаємній поінформованості про стан і умови щодо вирішення спільного (спільних) завдань.

По-четверте, важливу роль у взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України відіграє командир, адже за умови володіння повною інформацією він може прийняти правильне рішення щодо поставленого завдання чи завдань.

По-п'яте, під час виконання поставлених завдань Національна гвардія України, Збройні сили України для налагодження взаємодії повинні, окрім єдиних планів щодо проведення тих чи інших дій, мати єдиний стратегічний погляд на шлях досягнення певної мети.

По-шосте, під час визначення правових взаємин командирів, підлеглих різним командним інстанціям, треба зважати на те, хто (які об'єднання, з'єднання) вирішує головні завдання, хто має більше можливостей для управління спільними діями всіх сил.

По-сьоме, важливу роль у поліпшенні забезпечення спільних дій військ (сил), а отже, й організації їх тісної взаємодії відіграє раціональна уніфікація озброєння і військової техніки.

Література

1. Микрюков В.Ю. Теория взаимодействия войск / В.Ю. Микрюков. – М. : Вузовская книга, 2002. – 240 с.
2. Германович В.Г. Некоторые вопросы взаимодействия сил флота с другими видами вооруженных сил / В.Г. Германович // Военная мысль. – 1978. – № 3. – С. 35–44.
3. Теорія управління в органах внутрішніх справ : [навчальний посібник] / за ред. В.А. Ліпкана. – К. : КНТ, 2007. – 884 с.
4. Литвин М.М., Аллеров Ю.В., Кириченко І.О. Сутність, закономірності та принципи взаємодії військ (сил) / М.М. Литвин, Ю.В. Аллеров, І.О. Кириченко // Честь і закон. – 2003. – № 3. – С. 1–10.

Анотація

Островський С. О. Особливості організації взаємодії Національної гвардії України зі Збройними силами України. – Стаття.

У науковій статті визначено, що організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України повинна мати завчасний характер, тому що будь яка взаємодія потребує глибоких розрахунків, вибірковості застосування засобів, відповідно до тієї чи іншої ситуації, необхідності комплексного виконання завдань, що стоять перед підрозділами для реалізації єдиної мети. Організація будь якої взаємодії потребує тренувань щодо виконання поставлених комплексних завдань шляхом наближення командно-штабних навчань до реальної життєвої ситуації. Організація взаємодії Національної гвардії зі Збройними силами України також повинна зосереджуватися на статусі Керівника.

Ключові слова: правоохоронні органи, правоохоронна функція, функція, функція правоохоронних органів, держава.

Аннотация

Островский С. А. Особенности организации взаимодействия Национальной гвардии Украины с Вооруженными силами Украины. – Статья.

В научной статье определено, что организация взаимодействия Национальной гвардии с Вооруженными силами Украины должна носить заблаговременный характер, так как любое взаимодействие требует глубоких расчетов, избирательности применения средств, в соответствии с той или иной ситуацией, необходимости комплексного решения задач, стоящих перед подразделениями для реализации единой цели. Организация любого взаимодействия требует тренировок по выполнению поставленных комплексных задач путем приближения командно-штабных учений к реальной жизненной ситуации. Организация взаимодействия Национальной гвардии с Вооруженными силами Украины также должна сосредотачиваться на статусе Руководителя.

Ключевые слова: правоохранительные органы, правоохранительная функция, функция правоохранительных органов, государство.

Summary

Ostrovskiy S. O. Features of the organization of interaction of the National Guard of Ukraine with the Armed Forces of Ukraine. – Article.

In this scientific article it is determined that the organization of the interaction of the National Guard with the Armed Forces of Ukraine should be of an early nature, since any interaction requires deep calculations, the selectivity of the use of means, in accordance with one or another situation, the need to act as a single set of solutions to the challenges before units for the sole purpose. The organization of any interaction requires training in the implementation of the set of complex tasks by bringing command and staff exercises closer to a real life situation. The organization of the interaction of the National Guard with the Armed Forces of Ukraine should also focus on the status of the Head.

Key words: law enforcement bodies, law enforcement function, function, function of law enforcement bodies, state.